

Lasten omaehtoisen liikunnan ja pitkäkestoisen leikin vahvistaminen – Hanke Lokakuu 2018

TYÖPAJA nro 1: Leikin Voima Startti / Hanne Nyman, Hankekoordinaattori

Hankkeessa olennaisena osana koordinaattorin työtä on henkilöstön kouluttaminen. Leikin osalta hankkeessa pyritään vahvistamaan lasten pitkäkestoista leikkiä arjessa ja etsimään työtapoja, jotka tukevat tätä tavoitetta. Jokainen kasvattaja kuuluu omaan työpajaryhmään, joka kokoontuu 6-7 kertaa vuoden aikana käsittelemään leikkiä työtapana eri näkökulmista. Työpajoissa avataan käsitteitä ja annetaan kasvattajille esimerkkejä erilaisista leikin muodoista, jotka tarjoavat myös mahdollisuuden kasvattajien ja lasten yhteiseen leikkiin. Tällä pyritään sekä kehittämään leikkiä keskeisenä työmuotona, että vahvistamaan aikuisen roolia leikissä. Aikuisen aktiivinen rooli leikin rikastuttajana ja erilaisten mahdollisuuksien tarjoajana on merkityksellinen pitkäkestoisen leikin vahvistumisessa.

Työpajassa nro 1 tutustuimme toisiimme leikkimällä, musisoimalla ja tanssimalla. Avasin työpajat menetelmällä, jota olen usein käyttänyt erilaisissa leikkikoulutuksissa, jossa osallistujat pääsevät itse kokemaan, tekemään ja eläytymään leikin maailmaan. Kutsun toimintaa Leikin Voima Startiksi, jotta se erottuisi tarinallisen leikin käsitteestä, joka on myös oma ”juttunsa”. Startti on kuitenkin myös tarinallista leikkiä, joten kuvaan toimintaa jatkossa tässä niin.

Koen tärkeänä, että kasvattajat saavat kokea millaista leikki on ns. sisältäpäin, myös aikuisten kesken. Olen havainnut, että yhteisissä aikuisten toiminnallisissa koulutuksissa kasvattajat usein ovat jännittyneitä, koska eivät ihan tiedä mitä on tulossa. Tällöin yhteinen liike avaa hyvin mieltä ja kroppaa sekä poistaa jännitystä. Tanssi, liike ja rytmikka vievät helposti tilaan, jossa unohtaa jännittää. Sama tapahtuu usein myös lasten kanssa, on tärkeää saada ryhmä ns. viritettyä vastaanottavaiseksi ja työskentelemään yhdessä hyvällä mielellä uuden asian parissa. Joskus kasvattajilla on vaikeuksia leikkiä toisten aikuisten nähden, vaikka lasten kanssa leikkivät mielellään. Tämä on kuitenkin haaste, sillä varhaiskasvatuksessa toimitaan yhä avoimemmin ja vetäytymistä omaan tilaan voi olla tulevaisuudessa yhä vähemmän. Elleivät kasvattajat suostu leikkimään yhdessä, ei myöskään mahdollistu koko ryhmän yhteinen leikki.

Vasussa kuitenkin sanotaan, että ”Leikki on varhaiskasvatuksen keskeinen työtapo. Pedagogisessa toiminnassa voidaan leikin juonen kehittelyssä ja leikkimaailmojen rakentamisessa yhdistää esimerkiksi draamaa, improvisaatiota tai satuja” (2017, 39). Luovuus kehittyy leikissä tai luovuus on leikkiä. Antautumalla leikkiin antautuu samalla improvisaation vietäväksi ja tämä on usein kasvattajille haastavaa. Vanhassa toimintakulttuurissa toiminta oli pilkottu osiin ja oli vahvasti aikuisen ohjaamaa. Näin ollen hallitulle improvisaatiolle oli hyvin vähän tilaa tai aikaa, lasten ja aikuisten yhteistä leikkiä sisällä näki harvoin tai ei ollenkaan. Tästä johtuen olen luonut tarinallisen leikin, joka perustuu sekä ohjaamiseen, että improvisaatioon. Eteneminen yhteisessä leikissä tapahtui tällä kaavalla:

1. Virittäytyminen, kropan ja mielen valmistaminen työskentelyyn, viritystaputukset
2. Yhteinen liike improvisoidulla tanssilla (kansanmusiikin tyyliin piiritanssina)
3. Siirtymä leikkimaailmaan: Epic Citadel – tietokoneohjelma – lentävä matto
4. Mihin lennettiin? Luodaan yhteisen tarinan pohja
5. Luodaan hahmot ja tutustutaan heihin
6. Tutustutaan kuningas Ankaraan (valmis hahmo) ja vastataan hänen esittämiin kysymyksiin
7. Osallistujien vastausten pohjalta luodaan tarinaa yhdessä eteenpäin – keskiössä osallisuus ja luovat menetelmät toiminnan pohjana
8. Osallistujien luoman tarinan mukaan tanssitaan, leikitään, soitetaan jne. Rekvisiitta (kankaat, kivet, korit, rooliasut jne.) on tarjolla ja epäsoittimet sekä soittimet esillä.
9. Keksitään yhdessä, miten tarina päättyy ja leikitään loppukohtaus

10. Puretaan yhteinen leikki auki. Mitä tapahtui, mitä tehtiin, miten leikki purkautuu auki Vasuun, miten oppimisen alueita käsiteltiin ja miten laaja-alainen osaaminen toteutui toiminnassa?

Tarinallisessa leikissä on alku – keskikohta – loppu ja näin se mukailee kansansatujen rakennetta. Tarinan leikkimisessä myös ohjaajalla on tärkeä ja vahva rooli. Itse esim. olen rakentanut leikkiin erilaisia toiminnan elementtejä valmiiksi, joita etenemisessä voidaan hyödyntää. Näitä ovat 1 valmis hahmo eli kuningas Ankara, laulut, leikit, tanssit, liikkeet, rytmiikka, kielen rikas käyttö esim. riittäminen, rytmi, nopea nimeäminen, sadutus jne. Yhteisellä leikillä on tässä muodossa mahdollisuus kehittyä miten pitkälle tahansa.

Yhteinen elämyksellinen, yhteinen leikki kokoaa hyvin Vasun eri osa-alueet yhteen. Lapsi saa kokemuksen vahvasta elämyksellisestä toiminnasta, jossa yhdistyy oppimisen alueet leikkimällä, liikkumalla, tutkimalla ja ilmaisemalla. Jokainen osallistuja saa osallistua omista lähtökohdistaan ja tuoda tarinaan oman osuutensa haluamallaan tavalla. Näin voidaan myös huomioida lasten mielenkiinnon kohteita. Työtapa on samaan aikaan sekä monipuolinen että mahdollistaa syventyminen tiettyyn tapaan, esim. musiikkiin, tutkimiseen tai liikkumiseen. Tarinallinen leikki on alku, josta voi yhteistä leikkiä ja projektia lähteä rakentamaan. Lasten mielenkiinnon kohteiden mukaan pienryhmät voivat kehittää omia satupolkuja eri roolihahmoille ja tutkia asioita, jotka heitä kiinnostavat tai motivoivat.

Aikuisten omassa leikissä voi juonen käänneet olla hurjiakin. Lasten tarinoissa tulee olla riittävästi jännittävyttä, mutta tarkoitus ei ole kuitenkaan pelotella ketään. Lapset viehättyvät hyvän – ja pahan taistelusta. He auttavat mielellään hyvän voittamista ja ovat tarinassa sankareita. On tärkeää, että tarina päättyy aina hyvin, jotta lapset saavat toivon näkökulmaa elämään.

Aikuisilla haasteena on eläytyminen aidosti leikkiin ja muun toiminnan unohtaminen mielestä siksi aikaa. Meillä on usein kiire, en tiedä miksi. Ajan ja paikan katoamisen tunne tuottaa kuitenkin yhteistä leikin flowta. Aikuinen voi jälkikäteen purkaa auki mitä kaikkea leikissä itse asiassa tapahtui ja mitä yhdessä opittiin. Esimerkiksi pedagoginen dokumentointi on työtapana loistava apuväline ja elämykselle koottuna myös vanhemmat voivat saada infoa kootusti mitä on leikissä yhdessä harjoiteltu. Leikin arvostamisen nostamiseksi tietoisuuden kasvattaminen on todella tärkeässä roolissa.

Yhteinen kokemus leikistä voi yllättää aikuisen positiivisesti!

